

העסקה של בורא עולם

הרב יעקב ישראל לוגאסי שליט"א

כותב הרה"ק ר' מנחם נחום דובער זצ"ל (בן הרה"ק ר' שלום יוסף זצ"ל בנו בכורו של הרה"ק מרוזין זצ"ל) (נר ישראל ח"ג) שקודם התפלה צריך האדם להתבונן בד' פסוקים המתחילין ב"מה". א: (תהלים ח, ב) "מה אדיר שמך בכל הארץ". ב: (תהלים ח, ה) "מה אנוש כי תזכרנו". ג: (דברים י, יב) "מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה". ד: (תהלים לא, כ) "מה רב טובך אשר צפנת ליראיך".

והסביר על פי משל למלך גדול וחזק מאוד שהלך פעם לצוד חיות ביער ולאחר כמה שעות רצה לעשן סיגריה והוציא מכיסו קופסא מוזהבת והוציא ממנה סיגריה לעשן, אבל לא היה בידו גפרורים, שאל מעבדיו אם יש למישהו גפרורים ולא היה לשום אחד מהם, ביקש מהם המלך שילכו למצוא איש שיש לו גפרורים ויביאוהו אצלו והוא ישלם לו עבור גפרור אחד מאוצרותיו כל טוב אבנים יקרות, הלכו ומצאו איש בן כפר שהלך עם בגדי עבודה מלכלכים מהרפת של בהמות ובכיסו גפרורים, בקשו עבדי המלך ממנו שילך עמהם למלך כדי לתן גפרור אחד למלך, ענה להם אותו 'בן כפר' "שיטתי היא שאני רק לוקח ואיני נותן".

אמרו לו עבדי המלך, האם אתה יודע מי הוא מבקש הגפרור, הלא המלך בכבודו ובעצמו! ענה להם הבן כפר, וכי מי הוא המלך שאתן לו גפרור? התחילו שרי המלך להסביר לו מי הוא המלך, ואמרו, "תדע שהמלך שלנו הוא מולך על הרבה מדינות ואחד מהמדינות שהוא מולך עליהם הוא מדינה זו שאתה גר בו, והינו שהכפר שאתה גר שם וכל הבתים והבהמות שיש לך הם כלם תחת ידו, ואם הוא רוצה הרי יכול הוא לקח הכל מידיך, וגם האם ידוע לך העשירות שיש למלך?" ענה להם הבן כפר, "הרי אני גם כן עשיר, יש לי מאה בהמות, חמישים חמורים, אלף תרנגולים וכו'".

הסבירו לו עבדי המלך שיש למלך אלף ארמונות ובכל ארמון יש אלפי חדרים ובכל חדר יש שם תמונות יקרות שיקר הערך של כל אחד מהן שווה יותר מכל הכפר הזה, וכל זה אינו בכלל אוצרות המלך או אבנים יקרות שיש לו בכל חדר וחדר וכו'.

ולאחר שמסבירים לו מהו גודל העשירות של המלך וחזקו, מסבירים לו ערך שפלות עצמו, שהנך בן כפר ואיך רחוק אתה אפילו מלהבין ערכן של שרי המלך, שהרי חוץ מבהמות ותרנגולים אין לך משג, וגם איך אתה עומד במלבושים שלך המלכלכים מהרפת של הבהמות, הרי תבוש אפילו מלעמד לפני השרים הקטנים של המלך, וכאן המלך בכבודו ובעצמו קורא לך אצלו ומבקש ממך שתתן לו גפרור אחד.

וכן שעה ארכה מסבירים לו גודל המלך וקוטן ערך עצמו. והוסיפו להבהיר לו שאין המלך מבקש ממך שתתן לו כל הרכוש שלך, וגם אינו אפילו מבקש שתתן לו כל הקופסא של הגפרורים, רק המלך בכבודו ובעצמו מבקש ממך רק גפרור אחד. וגם הסבירו לו שאפילו שהגפרור שהמלך מבקש ממך אינו מבקש את זה בחנם, אלא המלך רוצה לשלם לך עבור זה בשקים שלמים של אבנים טובות שכל אבן מהם שווה אלף אלפים פעמים יותר מכל הרכוש שלך. ואחר שמסבירים לו כל זה עונה הבן כפר בחוצפה ובעזות, "לא! אני לא אתן!"

המתבונן במשל רואה שהבן כפר פשוט שוטה, הרי איפה היה לו הזדמנות כזו בכלל לראות המלך, ועוד שהמלך בכבודו ובעצמו קורא לו ומזמינו אצלו, ואיפה יש הזדמנות שהמלך מבקש מאדם דבר, וגם מהו כבר מבקש? גפרור אחד! ומה רוצה לשלם עבור הגפרור האחד? קשה להאמין שנמצא אדם כזה שיאבד הזדמנות כזו. אבל עכשיו בואו ונחשב ונעשה חשבון להסביר הנמשל. אדם ההולך להתפלל הרי מיהו הרוצה את עבודתו, הרי לא מלך בשר ודם רק מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא אשר לגדלותו אין חקר ולא שייך אפילו לבן אדם לספר זה, וזה: "מה אדיר שמך בכל הארץ". וממי שואל מלך זו לשרתו, מאדם הבזוי הדומה לבן הכפר העומד בבגדים מלכלכים, שעומד כל היום שקוע בתאוות העולם הזה הדומים לרפת של בהמות, וזה: "מה אנוש כי תזכרנו". ומה כבר מבקש המלך הגדול הזה, רק גפרור קטן של אש, עבודה עם קצת חמימות, והינו: "מה ה' אלוקיך שואל מעמך כי אם ליראה". ומה רוצה מלך זה לשלם עבור אש זו, הרי אי אפשר לאדם להסביר בפיו גדל השכר בעולם הבא, וזהו: "מה רב טובך אשר צפנת ליראיך".

עלול

לעילוי נשמת

הרב אלטר אהרן יצחק
הרשקוביץ זצ"ל
י"ז בטבת תשע"ו

עלות העלוין לשבת

200 ₪ בלבד

בנק דיסקונט סניף 56
חשבון 215973
ע"ש: SHCH office
אסמכתא למייל:
Shuly3910@gmail.com

הפצה: אלעד, חדרה, נתניה,
בני ברק, פתח תקווה, רחובות,
מודיעין עילית ואחיסמך

העלוין נתרם השבת

בהגיע הילד אלטר אהרן יצחק הרשקוביץ נ"י
לגיל החלאקה

שיזכו הוריו וכל בני משפחתו לרוות ממנו ומכל יוצ"ח
רוב נחת דקדושה, אמן כן יהי רצון.

ולא רק זה אלא שהנמשל עדיין אינו דומה לגמרי למשל, כי בנמשל, כלומר אצלנו, גם הקופסא של הגפרורים אינו שלנו, רק שייך למלך, כי מי נותן לנו חיים אם לא הוא והרי גם זה כולו שלו הוא, ואם כן האם לא כדאי להתפנות מכל עסקים שלנו ולתן למלכנו גפרור אחד של אש, ועוד איפה נמצא דוגמא כזו שמלך שהכל בידו יבקש מבני מדינתו: אני מבקש מכם בבקשה שתבקשו ממני, חיים, נחת, בריאות, פרנסה, וכו', ולא רק שאני רוצה לתן לכם כל זה רק עבור עצם הדבר שאתם מתפללים ומבקשים אלא עוד שאני משלם שכר עבור זה, האם אין כדאי לקפץ על הזדמנות כזו, וזה מה שהקדוש ברוך הוא שואל מאתנו.

ואחר התבוננות זו מה יומתקו ויובנו דברי המסילות ישרים (פרק יט) וזה לשונו: ועל הפסוק שזכרנו למעלה עבדו את ה' בשמחה אמרו במדרש (שוחר טוב ק') אמר רבי איבו כשתהיה עומד להתפלל יהא לבך שמח עליך שאתה מתפלל לאלוקים שאין כיוצא בו, כי זאת היא השמחה האמיתית שיהיה לבו של האדם עלו (שמח) על שהוא זוכה לעבד לפני אדון יתברך שאין כמוהו.

ועוד שם (מקדם): והנה ענין האהבה הוא שיהיה האדם חושק ומתאוה ממש אל קרבתו יתברך ורודף אחר קדושתו כאשר ירדוף איש אחר דבר הנחמד ממנו חמדה עזה, עד שיהיה לו הזכרת שמו יתברך ודבור בתהילותיו והעסק בדברי תורתו וכו' שעשוע וענג ממש כמי שאוהב את אשת נעוריו או בנו יחידו אהבה חזקה אשר אפילו הדבור בהם יהיה לו לנחת ותענוג.

ונסיים בדברי הספר חסידים (אות יח): שרש התפלה שמחת לב בקדוש ברוך הוא שנאמר (דברי הימים א' ט"ז ז') התהללו בשם קדשו ישמח לב מבקשי ה', לפיכך היה דוד מלך ישראל מנגן בכינור על כל תפילותיו וזמירותיו כדי למלאת לבבו שמחה באהבתו של הקדוש ברוך הוא.

צער השכינה

הגאון רבי שלמה זלמן גרוסמן שליט"א

כתב המדרש (שמות פרשה ב' אות ה') א"ר ינאי מה התאומים הללו אם חשש האחד בראשו חבירו מרגיש, כן אמר הקב"ה כביכול "עמו אנוכי בצרה" וכו' (תהלים צ"א), ואומר "בכל צרתם לו צר" (ישעיה ס"ג), "אל הקב"ה למשה אי אתה מרגיש שאני שרוי בצער כשם שישראל שרויים בצער, הוי יודע ממקום שאני מדבר עמך מתוך הקוצים כביכול אני שותף בצערך וכו'. וראה ברש"י משפטים (כ"ד, י') על הפסוק "ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר", שהביא את דברי הגמ' (סוטה י"ב) היא היתה לפני בשעת השיעבוד לזכור צרתן של ישראל וכו', ומשנגאלו היה אור וחדוה לפניו. [וראה בחכמה ומוסר לרבי שמחה זיסל מקלם ח"א סימן א' ד"ה מצינו, שכביכול הקב"ה עשה דבר כדי לזכור צרתן של ישראל, אף שחלילה לחשוב שהקב"ה צריך מעשה כדי לזכור, אלא ללמדנו גודל כח המעשה. וביארנו במאמר נ"ח שסוד הדבר הוא כדי להראות למלאכים את חשיבות בניו לפניו, שהקב"ה מצטער בצערם של ישראל וזוכר צערם, ויש בשיעבוד חשבון אלוקי].

וראה בנפש החיים (שער ב' פרק י"א) שכתב, גודל הצער למעלה וכו', וישועתו של הקב"ה היא ישועתן של ישראל, וכו', וזה עמו אנוכי בצרה, שהקב"ה משתתף בצערך וכו'. וכתב שעיקר התפילה של האדם היא על כבוד מלכות ה', כי במקום שיש חילול

שמו יתברך, כגון צרת כלל ישראל וכו', ובני ישראל מוכים ומעונים מחוייבים לבקש ולשפוך שיח לפניו יתברך על חילול שמו יתברך וכו', [כמו שאנו מתפללים בימים נוראים, ובכך תן כבוד ה' לעמך וכו', שזה כבוד שמים], וגם היחיד על צערו אף אם אין חילול ה' גלוי בדבר, יש ג"כ לבקש לפניו יתברך על חילול שמו יתברך וכו', ע"ש דברים נוראים ביסוד התפילה. וכ"כ שם (פרק י"ב) שהצער שנעשה למעלה כשמקבל האדם עונש ביסורים רחמ"ל, כנגד הצער שלמטה וכו', ע"ש כל דבריו המרוממים.

וראה בדרשת הגר"ח מוולאז'ין לר"ה, שאם היינו מכוונים בכל התפילות והבקשות רק על צער השכינה כביכול, היינו זוכים להיות נענים על בקשותינו ולהגאל בגאולה שלימה. וראה במכתב מאליהו (ח"ג על תפילה עמ' 93), שהביא דברי הנפש החיים והזוהר, והביא דברי הגר"ס שאנו צריכים להתפלל גם על צרכי הגוף, שאם נתפלל רק על צרכי השכינה, יהיה השקר ניכר מתוך מעשינו ותפילתנו מזוייפת מתוכה, ובעוונותינו הרבים נתמעטו הלבבות והביטחון התמים התדלדל, וגם כשנתפלל על צרכי הגוף יהיה קרוב בפה ורחוק מהלב רח"ל, והתפילות מחוסרות כוונה, ואעפ"כ חייבים אנו להתפלל, ע"ש. וראה מש"כ בשיעורי דעת (עמ' ר"ס) שהגאונים קבעו בתפילת הימים הנוראים לומר זכרנו לחיים ובספר חיים טובים וכו' בתחילה, שא"א בזמנינו, בלי להזכיר גם את הצרכים הגשמיים, ע"ש. וכשבני ישראל התעלו לראות מחזות אלוקים, הבינו שעיקר תפילתם שירתם והודאתם היא על שנסתלק צער השכינה בשביל ישראל, ונפתחו מראות השמים לכל ישראל, ועת שמחה לפניו על גאולת ישראל, שלקחם להיות לו לעם סגולה. ושירה זו רק בניי יכלו לשיר ולא המלאכים, וזו תהיה גם השירה הגדולה לעתיד לבוא.

תפילה מעומק הלב

הרה"ק רבי שמחה הלוי אשלג שליט"א

באחד ממכתביו של רבינו מרן בעל "הסולם" (אגרות קודש עמ' קס"א) מסביר לתלמידו את פנימיות ענין התפילה וזה לשונו: אין מצב יותר מאושר בעולמו של האדם, אלא בשעה שמוצא עצמו כמיואש מכוחותיו עצמו, כלומר: כי כבר יגע ועשה כל מה שמצוייר בכוחו לעשות - ותרופה אין. כי אז ראוי לתפילה שלמה לעזרתו ית'. שהרי יודע בבטחה שעבודתו עצמו לא תביא לו התועלת, וכל עוד שמרגיש איזה כוח עבודה מצד עצמו, אין תפלה שלמה. כי היצר הרע מקדים עצמו, ואומר לו: שמחוייב קודם לעשות מה שבכוחו, ואחר כך יהיה רצוי להשי"ת.

ועל זה אמרו: "רם ה' ושפל יראה" וכו'. כי אחר שהאדם מתייגע בכל מיני עבודות ומתאכזב, הוא בא לשפלות אמיתית. שידוע שהוא השפל שבאנשים, כי אין לו שום דבר המועיל בבנין גופו, ואז תפילתו שלמה, ונענה מידו הרחבה.

ועל זה אומר הכתוב: "ויאנחו בני ישראל מן העבודה וכו' ותעל שועתם" וכו' (בפרשתנו ב, כג). כי כלל ישראל באו בזמן ההוא למצב מיואש ר"ל "מן העבודה". כמו השואב בכלי מנוקב, שהולך ושואב כל היום, ואין לו טיפת מים לרוות צמאונו, כן בני ישראל במצרים, כל כמה שבנו, היה נבלע הבנין במקומו בקרקע, כמו שאמרו חז"ל.

כמו כן מי שלא זכה לאהבתו ית', כל מה שפעל בעבודתו בטהרת הנפש ביום האתמול, נמצא כמו

נשרף כליל ביום מחר. וכל יום וכל רגע, צריך להתחיל מחדש, כמו שלא פעל כלום מימיו. ואז "ויאנחו בני ישראל מן העבודה". כי ראו בעליל, שאינם מוכשרים לעולם, שיצמח מה מעבודתם עצמם. ועל כן היתה אנחתם ותפלתם בשלמות כראוי, ועל כן "ותעל שוועתם" וכו'. כי השי"ת שומע תפלה, ורק לתפלה שלמה הוא מחכה.

היוצא מהאמור, שאין שום דבר קטן או גדול, מושג רק בכוח התפלה, וכל ענין היגיעה והעבודה שאנו מחויבים, אינם אלא לגלות את מיעוט כוחותינו ושפלותנו, שאין אנו ראויים לכלום מכוחנו עצמנו. כי אז אנו מוכשרים לשפוך תפילה שלמה לפניו יתברך.

ואין לטעון על זה: אם כן, אני מחליט מראש בליבי שאינני ראוי לכלום, וכל הטירחא והיגיעה למה לי? אמנם חוק הוא בטבע; שאין חכם כבעל הניסיון, ובטרם שאדם מנסה בפועל לעשות כל מה שבכוחו, אינו מוכשר בשום אופן לבוא לשפלות האמיתית, בשעור האמיתי כאמור.

ולכן אנו מחויבים להתייגעות בקדושה וטהרה, כמו שנאמר: "כל אשר תמצא ידך לעשות בכוחך - עשה וכו'". והבן זה, כי עמוק ואמת הוא.

לא גיליתי לך את האמת הזו, אלא כדי שלא תרפה ידך ואל תתייאש ח"ו מן הרחמים. ואע"פ שאינך רואה כלום, מפני שאפילו בשעה שנגמרה הסאה של יגיעה, הוא הזמן של תפלה. ועד שם האמן בחז"ל: "לא יגעתי ומצאתי אל תאמין". וכשיגמר הסאה יהיה תפילתך בשלמות, והשי"ת יענה כידו הרחבה, וזה שהורנו ז"ל: "יגעתי ומצאתי תאמין". כי אינו ראוי לתפלה מקודם זה, והשי"ת שומע תפלה.

התשובה, חלק ממהות האדם

הרב שמואל ברוך גנוט שליט"א

באחד מימי 'בין הזמנים' נסענו לעיר דוד ולנקבת השילוח. ההליכה בתוך השילוח מיוחדת ומרתקת. חושך, מים ופנסים, בשילוב שירים שמחים, הוא מתכון לטיול מהנה. אך אני התרגשתי במיוחד ממשפט אחד פשוט של המדריך.

המדריך חבש כובע - טמבל, כזה שלבשו ה'חלוצים' בעבר. הדרכתו ההיסטורית לוותה בהקראת פסוקים מהתנ"ך, הקשורים לעיר דוד, לירושלים העתיקה ובית המקדש. המדריך תיאר בפרוטרוט, מתוך הני"ך, צום שקבעו בני ישראל, לאחר נבואת ירמיהו על החורבן, והוא אמר שבפסוקים עצמם לא מוזכר האם היה זה צום עצוב, כמו צום תשעה באב, שהוא צום שנועד לאבל וצער, או צום שמח, כמו יום כיפור, שנועד לחזרה בתשובה. וכך אמר המדריך עם הכובע-טמבל: "ביום כיפור אנו צמים, אך זהו צום שמח, כי מכפרים בו את כל העבירות שלנו. צמים, כדי לעשות חשבון נפש ולחזור בתשובה, אבל בעצם זה יום שמח, יום של מחיקת חטאים..." ואני התרגשתי, והזדעזעתי.

הזדעזעתי שהאמת האמיתית הזאת אינה כה פשוטה ושורשית אצלי, עד שאם אני שומע אותה, בפשטות חנינית, מאדם זר לי, לפחות לפי חולצתו ומכנסיו הקצרים, אני כה נרגש.

והרי זה כה נכון. "אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל, לפני מי אתם מיטהרין ומי מטהר אתכם? אביכם שבשמים". הקב"ה, אבינו אוהבנו, רוצה לטהרנו, למחול על עוונותינו ביום הכיפורים. שמחה!! בספר עקידת יצחק, יצירתו הנודעת של החכם השלם והקדוש רבי יצחק ערמאה זיע"א, שכל

הקדמונים מצטטים מדבריו בקביעות, אלפי (!) פעמים.

ה"עקידה" מצטט את דברי אחד מגדולי החכמים, הקובע שהקב"ה היה חייב לברוא בעולמו לפחות אדם אחד שלא יחטא לעולם בשום חטא. לא יתכן, כותב אותו חכם גדול, שהקב"ה לא "צליח" לברוא ולו יהודי אחד בעולמו שלא יעבור עבירה. כי אם באמת לא היה ולא יהיה אדם שכזה, אם כן מדוע בא אלוקינו בתביעה לבריותיו ומבקש מהם שלא לחטוא. והרי כולם, ללא יוצא מן הכלל, חוטאים, ואם כן, מוכח שעצם יצירת האדם מחייבת אותנו לחטוא. מסיבה זו, טען אותו החכם, בהכרח שמשה רבינו לא חטא לעולם, וחטא מי מריבה, הכאת הסלע, לא נחשב כלל לחטא אמיתי.

ה"עקידה" חולק עליו בנחרצות. הוא מצטט את הפסוק "אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא" וקובע שההבדל בין אלוקים לאדם הוא בכך שאדם הוא יצירה גשמית, ויצירה גשמית מחויבת למעוד, ליפול ולחטוא, ולו פעם אחת בחיים. "לו היה בעולם אדם שלא יחטא לעולם, הרי בהכרח שהוא אינו אדם, אלא יצירה רוחנית", קובע ה"עקידה". אם כן, מדוע הקב"ה בא בתביעות לחוטאים, הרי הם לכאורה, היו "חייבים" לחטוא מעצם טבעם כבני אדם?

זהו, שלא.

ה"עקידה" מדגיש בנחרצות שהקב"ה בא בטרוניה על גודל החטא וצורתו. נכון הוא שהיית מחויב לחטוא, מעצם היותך בן תמותה גשמי. אך ביכולתך היה לחטוא חטא קטנטן. חטא הנובע מטעות בשיקול הדעת, כפי שאירע למשה רבנו ע"ה, אך לא לעבור, חלילה וחס, על חטאים הנובעים מתאוות או ממידות רעות.

גם אם האדם "מחויב" לחטוא מעצם טבעו, עדיין יכול הוא לסנן את חטאיו ולא להתגעל ולהתפלש בעפר החטאים הבזויים, או בחטאים שהיה יכול להתגבר ולא לעבור עליהם.

ולכן, כותב ה"עקידה", כיוון ש"אדם" וה"חטא" הם שני דברים החייבים לצעוד יחדיו, לפחות פעם אחת בחיים, לכן נתן הקב"ה את התשובה, בה יכול כל אדם לשוב מחטאו ולמוחקו.

כמובן שאין הכוונה שהאדם יחטא, כי זה 'מחויב המציאות'...

עליו להתרחק ולהישמר מכל משמר מלחטוא, אך ה"עקידה" מסביר שהאדם, מעצם היותו מגושם ולא רוחני לחלוטין, מחויב לחטוא ולהתרחק משורשו העליון, ובכדי לאזן ולמחוק את הריחוק הזה, ברא הקב"ה את התשובה. החטא, לפחות חטא קל שבקלים, הוא מחויב המציאות, וגם התשובה שכנגדה היא דבר מתבקש וברור. וכשאנו מרגישים ריחוק נוראי וצער, וגם הרבה יאוש, על שלא הצלחנו לעמוד בכל המשימות שהצבנו לעצמנו במשך השנה, עלינו לשנן שאנחנו לא מלאכים. אנחנו בני אדם, העשויים מחומר ומדם, מלב, עור ועצמות. אדם חוטא, ולכן צריך לשוב בתשובה.

תודה רבה לכותב שהואיל לזכות אותנו בחלקים מתוך ספרו החדש 'מחשבה בפרשה'.

נא לעורר רחמי שמים מרובים
לרפואת הגאון
רבי מתתיהו חיים בן עטל סלומון
שליט"א
משגיח בישיבת ליקווד

יש דברים נסתרים

הרב אברהם וינרוט שליט"א

במישור האמונה, התשובה הבסיסית והמקובלת לשאלה כיצד זה צדיקים מתייסרים ונאנקים, ואילו דרך רשעים צלחה, היא זו: האמונה היהודית מושתתת על ההכרה כי ההנהגה האלוקית נשגבת מבינת אנוש.

הקב"ה מנהיג את עולמו על פי עקרונות חדים וברורים של שכר ועונש, אך הנהגה זו של שכר ועונש כוללת את תמונת האדם בכל חייו ואת שני העולמות העולם הזה והעולם הבא כאחד. בהנהגת השכר, הקב"ה גומל חסד ומעניק שכר לכל, ואף לרשעים יגמול טוב על מעשיהם הטובים, אך עיקר מתן שכר זה הוא לעולם הבא. על חטאי האדם הקב"ה בחסדו מאריך אף וגובה את חובו לאחר חלוף זמן, לעיתים - אף אחר זמן רב ולעיתים רק בעולם הבא.

על כן, יכולים אנו לראות בעולמנו דרך רשעים צלחה, שהרי על הרע טרם עמדו למשפט ועל הטוב שעשו אפשר שיקבלו שכר מייד בעולם הזה. נמצא כי לעת עתה, רואים הם אך טוב בעולמם.

הקב"ה עורך חשבון שמימי רחב אופקים, הכולל בחובו מרכיבים רבים של זכות וחובה הנעלמים מעינינו, לרבות שקלול מרכיבי זכות וחובה של דורות שונים, של עולמות שונים (העולם הזה והעולם הבא) ושל מאורעות מתחומי זמן והוויה שונים.

לעומת זאת, ראיית האדם והבנתו את העולם אינה נהנית מפרספקטיבה רחבה זו של בורא הדורות כולם. כלומר, נשגבות הבורא בהנהגתו את עולמו טמונה לא רק בכוחו הבלתי מוגבל, אלא גם בעקרונות השמימיים שלפיהם הוא מנהיג את עולמו. אדם יכול לראות בעיני רוחו את הדברים הנובעים מן המרחב החווייתי שבו הוא מצוי אך עולמו כידוע צר כעולם נמלה. מוגבלת היא ראייתו של האדם והבנתו את האירועים ואת הקורות אותו.

לאדם אין יכולת לראות ולהבין את אשר נגזר ומתחייב מן הראיה הכוללת והנצחית של הקב"ה. דוגמא יפה להמחשת הדברים מצויה בביאורו של רש"י לפסוק בספר שמות על חובתו של ההורג נפש בשגגה לגלות לעיר מקלט, ביחס להריגה נדרשת מן האדם אמונה שלמה, כי בלשון העיקר האחד עשר מ"ג עיקרי האמונה של הרמב"ם: "הבורא יתברך שמו גומל טוב לשומרי מצוותיו ומעניש לעוברי מצוותיו".

ואדרבה, בפי שמבהיר רבי יהודה הלוי בספר "הכוזרי", אמונה מתחילה במקום שבו הידיעה מסתיימת. יסוד האמונה נעוץ דווקא בהכרה כי דרכיה של ההשגחה השמימית אינן ברורות לנו ואינן מובנות על פניהן, שהרי אילו היה העולם מתנהל באופן שעקרונות השכר והעונש ניכרים בו, לא היה צורך באמונה.

יתירה מכך, העלם השכר והעונש האלוקי מעיני האדם בעולם הזה נובע מכך שהבורא ברא את האדם כבעל זכות ואפשרות בחירה בין טוב לרע. על כן, האדם נושא באחריות לבחירתו, כך שהוא מקבל שכר על מעשים טובים שבהם בחר, ונענש על חטאיו, שאף בהם בחר להיכשל. יכולת הבחירה של האדם בין טוב לרע, נובעת מכך שאין יחס גלוי בין מצבו של האדם לבין מעשיו. אילו היה האדם מקבל באופן מידי גמול על מעשיו, בדרך של ענישה מיידית, או שכר מידי וברור, הרי שהייתה ניטלת מן האדם הבחירה במישור המהותי, שהרי אילו היה החטא ממית את החוטא באופן מידי, בדומה לנשיכת הנחש, היה כל אדם בר דעת נמנע מן החטא בדיוק בשם שאינו שותה רעל.

רק להתענג על ה'

הרב אברהם הלוי במברגר שליט"א

לדוד ה' אורי וישעי ממי אירא, ה' מעוז חיי ממי אפחד:

רבינו יונה (שערי תשובה ש"ב, אות ה') כותב, "ויש על הבוטח בשם להוחיל במעוף צוקתו, כי יהיה החושך סיבת האורה, כמו שכתוב (מיכה ז, ח) "אל תשמחי אויבתי לי כי נפלתי קמתי כי אשב בחשך ה' אור לי", ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (מדרש תהלים מזמור כ"ב) אלמלא נפלתי לא קמתי, אלמלא ישבתי בחושך לא היה אור לי."

הנה יש להתבונן ב"אור" זה, שהיא רק באה אל האדם מתוך החושך, שרק אז ניכר לו האור של ה'. דהיינו מי שנמצא במצב של צרה יש לו על מה לקוות, כיון שחושך בעדו, סוף האור לבוא.

לכן דוד המלך מתחיל את המזמור ביסוד זה של ה' אורי", היינו שהוא מקוה לאור ה', שהרי במזמור זה דוד המלך מדבר על מצבו בעת מלחמתו עם אויביו וכל צרותיו כמו שהיה עם שאול המלך וכדומה. לכן התחיל כל דבריו "ה' אורי", שתקוותי היא לאור ה'.

ויש להתבונן בדברי חז"ל אלו, "אלמלא ישבתי בחושך לא היה ה' אור לי" דהיינו אם לא ישבתי בחושך לא הייתי זוכה לאור ה'. אם כן כל פעם שאדם מוצא את עצמו במצב של צרה יש לו לשמוח ביסורים שהרי זה הדרך היחידה המביאו לאור ה'.

א"כ נמצא שעלינו להתחזק באמונתנו בה' ולראות בטוב ה' אף במצבים הקשים המחשיכים את חיינו. וכמה יש לו לאדם לשמוח כשמאיר עליו אור ה', כמו שמבאר רבינו יונה מי שנהנה מאור ה' יערב לו נפשו ויהא נפשו פתוח לעבודת ה'.

אבל מי שקצה עליו נפשו, הרי על כרחך מונע מעצמו אור ה', ובזה מונע נפשו מעבודת ה'.

נמצאנו למדים כמה יש לנו להתענג באור ה', שיהא לבנו פתוח לעבודתו, ונהיה שמחים לעבדו בלב שלם. ולכן דוד המלך מקווה לה' אורי היינו לאור ה' בכל נפשו, כדי שיהא יכול לשבת בבית ה' כל ימי חייו.

האמנה

בימים אלו מתקיימת
התרמה לעלון 'האמונה'
לשנת תשפ"ב

עלות העלון לשבת
הינה 200 ₪ בלבד.

ניתן לפנות לתרומות
ולהקדשות למייל
shuly3910@gmail.com

ניתן להעביר
לחשבון 61135,
בנק דיסקונט, סניף 056
ע"ש SHCH office

ניתן לפנות לטלפון
058.329.0739

יישר כח!
שתזכו לשפע ברכה
והצלחה בכל העניינים,
אמן!